

**Suriye'deki Rejim Değişikliğinin Çerçevenmesi:
Medya-Dış Politika İlişkisi Bağlamında Sputnik International'a Dair Bir İnceleme**
The Framing of Regime Change in Syria:
An Examination of Sputnik International in the Context of Media-Foreign
Policy Relations

Talha İsmail DUMAN

Doktor Öğretim Üyesi, Sakarya Üniversitesi,
Ortadoğu Enstitüsü, Ortadoğu Çalışmaları ABD,
Misafir Araştırmacı, Manchester Üniversitesi, Küresel Kalkınma Enstitüsü,
Assistant Professor, Sakarya University,
Middle East Institute, Middle Eastern Studies,
Visiting Fellow, The University of Manchester, Global Development Institute
ismailduman@sakarya.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7638-2082

DOI: 10.56720/mevzu.1667427

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 9 Nisan / April 2025

Kabul Tarihi / Date Accepted: 2 Temmuz / July 2025

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Eylül / September 2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Eylül / September

Atıf / Citation: Duman, Talha İsmail. "Suriye'deki Rejim Değişikliğinin Çerçevenmesi: Medya-Dış Politika İlişkisi Bağlamında Sputnik International'a Dair Bir İnceleme". *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (Eylül 2025): 329-366.
<https://doi.org/10.56720/mevzu.1667427>

İntihal: Bu makale, ithenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Plagiarism: This article has been scanned by ithenticate. No plagiarism detected.
web: <http://dergipark.gov.tr/mevzu> | <mailto:mevzusbd@gmail.com>

Copyright © CC BY-NC 4.0

Öz

Bu makale, 8 Eylül 2024 ile 8 Mart 2025 tarihleri arasındaki 121 haber ve görüş yazısını inceleyerek, Sputnik International'ın Suriye'deki rejim değişikliği sürecini aktörler ve olaylar bağlamında nasıl çerçevelediğini ve bu çerçevelerin Rusya'nın dış politikasıyla uyumunu analiz etmektedir. Araştırma, çerçeveleme kuramı ile medya-dış politika ilişkisi literatürüne dayanmakta ve nitel içerik analizi yöntemini kullanmaktadır. Bulgular, muhaliflerin Şam'da kontrolü ele geçirdiği 8 Aralık'tan önceki dönemde, Suriye'deki çatışmaların, Ukrayna ve Batı destekli "terörist" grupların faaliyetleri olarak tanımlandığını, Rusya ve Esad Yönetimi'nin ise istikrar sağlayıcı aktörler olarak sunulduğunu göstermektedir. Baas rejiminin devrilmesinin ardından ise ani bir söylem değişikliği yaşanmış ve temel sorun, muhaliflerin yönetimi ele geçirmesinden ziyade, ABD ve Batılı ülkelerin Suriye'yi istikrarsızlaştırma ve Rusya'nın bu ülkedeki etkisini zayıflatma çabası olarak yeniden tanımlanmıştır. Rejim değişikliği öncesi söylemlerde de yer bulması bakımından bir sürekliliğe işaret eden dış aktörlerin istikrarsızlaştırma çabaları, 8 Aralık sonrasında daha belirgin olarak vurgulanmıştır. Tüm bunlardan hareketle, medya-dış politika ilişkilerinde öne çıkan elit-odaklı yaklaşımla uyumlu olarak, Sputnik'in haber söylemlerinin Rusya'nın dış politikasıyla büyük ölçüde paralellik gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Rusya, Dış Politika, Medya, Çerçeveleme, Sputnik International

Abstract

This article examines 121 news reports and opinions published between September 8, 2024, and March 8, 2025, to analyze how Sputnik International framed the process of regime change in Syria in terms of actors and events, and how these frames align with Russia's foreign policy. The study is grounded in framing theory and the literature on media-foreign policy relations, employing qualitative content analysis as its methodology. The findings reveal that, prior to December 8, when the opposition forces took control of Damascus, the conflicts in Syria were framed as the activities of "terrorist" groups supported by Ukraine and the West, while Russia and the Assad regime were portrayed as stabilizing actors. After the fall of the Baath regime, however, a

sudden shift in discourse occurred, with the central issue reframed not as the opposition's takeover, but as the efforts of the US and Western countries to destabilize Syria and weaken Russia's influence in the country. Thus, the destabilization efforts of external actors, which point to a continuity in the discourses prior to the regime change, have been emphasized more prominently after 8 December. In this context, consistent with the elite-driven theory, it is found that Sputnik's news narratives largely mirrored Russia's foreign policy.

Keywords: Syria, Russia, Foreign Policy, Media, Framing, Sputnik International

Giriş

2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı, bölgesel ve küresel güçler açısından stratejik bir mücadele alanına dönüşmüş ve bu süreçte Rusya, Beşşar Esad Yönetimi'ni destekleyerek bölgedeki çıkarlarını koruma ve genişletme politikasını benimsemiştir. 2015'te doğrudan askeri müdahalede bulunan Moskova Yönetimi, Esad rejiminin ayakta kalmasını sağlarken, ABD'nin bölgedeki etkisini dengeleyerek kendi nüfuz alanını tahkim etmiştir. 1971'de imzalanan anlaşma neticesinde inşa edilen Tartus'taki deniz üssü ve 2015 yılında tahsis edilen Hmeymim'deki hava üssü, Rusya'nın sadece Suriye'deki askeri varlığını kalıcı hale getirmekle kalmamış, aynı zamanda Doğu Akdeniz'de stratejik bir güç merkezi oluşturmaya olanak tanımıştır. Bu üsler, Rusya'nın Ortadoğu'daki kapasitesini artırmasının yanı sıra, Afrika'daki lojistik faaliyetlerine erişim sağlamasına ve bölgesel çatışmalara dolaylı olarak müdahil olmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca, Suriye, Rusya'nın enerji politikalarında kritik bir rol oynamış ve Moskova Yönetimi'nin Avrupa'ya yönelik alternatif doğalgaz projelerini engelleme stratejisinin merkezinde yer almıştır (Melkonian, 2024).

Ancak, 8 Aralık 2024'te Suriye'de yaşanan rejim değişikliği, Rusya açısından ciddi zorluklar doğurmuştur. Esad rejiminin çöküşü, Moskova Yönetimi'nin uzun süredir mücadele ettiği muhalif grupların iktidarı ele geçirmesi anlamına gelirken, Ukrayna Savaşı'na yoğunlaşmış olan Rusya, Suriye'deki kazanımlarının tehlikeye girmesiyle karşı karşıya kalmıştır. Değişen siyasi atmosfer, Rusya'yı hem askeri varlığını güvence altına alacak hem de bölgesel

güç dengelerinde zayıflayan bir aktör konumuna düşmesini önleyecek stratejiler geliştirmeye ve Suriye’deki yeni yönetimle ilişki kurmaya zorlamıştır.

Bu çalışma, otoriter bir devletin çıkarlarının bulunduğu bölgelerde yaşanan ani rejim değişikliği gibi keskin dönüşümlerin, kontrolünde olan medya tarafından kamuoyuna nasıl yansıtıldığını Suriye vakası üzerinden incelemektedir. Bu bağlamda, Rusya’nın resmi yayın organlarından biri olan Sputnik International’ın, Suriye’deki değişim sürecinin hemen öncesinde ve sonrasında olayları ve aktörleri ne şekilde çerçevelediği analiz edilmektedir. Çalışma, çerçeveleme teorisini temel alarak Sputnik’in haber dilini ve söylemini ortaya koymakta; her iki dönemde benimsenen yayın stratejilerini değerlendirerek, bu söylemin Rus dış politikasıyla ne derece örtüştüğünü tahlil etmektedir. Araştırmanın temel soruları şunlardır: a) “Sputnik International, Suriye’deki rejim değişikliğine yol açan gelişmeleri ve sonrasındaki olayları, ‘eski muhalif-yeni yönetici’ aktörler bağlamında nasıl çerçevelemektedir?” ve b) “Bu çerçeveleme stratejisi, Rus dış politikasıyla hangi düzeyde uyum içerisindedir?”.

Çalışma, medya ve dış politika ilişkisine dair üç temel yaklaşıma odaklanmaktadır: a) Medyanın siyasal iktidar üzerinde etki kapasitesine sahip olduğu iddiası, b) Medya ve siyaset arasında karşılıklı etkileşime dayalı bir ilişki bulunduğu tezi ve c) Medyanın siyasal iktidarın/elitlerin etkisi ve yönlendirmesi altında olduğu görüşü (Akdoğan vd., 2021). Makalede, daha ziyade demokratik rejimlerde medyanın fonksiyonuna odaklanan çalışmalar etrafında şekillenen bu kuramsal çerçeveler detaylıca tartışıldıktan sonra, otoriter rejimlerde medya-dış politika ilişkisini açıklamaya yardımcı olan son maddedeki elit-odaklı model merkeze alınmaktadır. Robinson’a (2017) göre, demokratik rejimlerde dahi, “medyayı hem dış politika üzerinde bir kısıtlama hem de politika başlatıcısı olarak ele alan liberal-çoğulcu yaklaşımın” etkisi sınırlı kalmakta, teorik ve ampirik veriler, “medyayı büyük ölçüde dış politika elitlerine bağımlı ve sıklıkla kamuoyu nezdinde bir manipülasyon ve etki aracı olarak teorileştiren” elit-odaklı yaklaşımı doğrulamaktadır. Dolayısıyla, demokratik ülkelerde medyanın, “zayıf ama yine de çift yönlü bir etkileşim”e sahip olma ihtimaline karşın, otoriter rejimlerde “büyük çaplı, tek taraflı iktidar”ın sadece bir bileşeni olduğu savunulmaktadır. Diğer bir ifadeyle, “demokratik olmayan ülkelerde medyanın işlevi, hükümetin meşruiyetini güç-

lendirmek amacıyla ilan edilen politika için kamuoyu desteğini sağlamaktır" (Wang - Wang, 2016). Bu bağlamda, Rus medyasının "yaygın olarak devlet tarafından baskı altında olduğu" (Savin vd., 2018) ve "devlete bağlı medya kuruluşlarının Rus dış politikasının önemli bir aracı olarak görüldüğü" (Yang vd., 2024) hesaba katıldığında, Sputnik'in haber dilini analiz ederken elit-odaklı modelden yararlanmak daha uygun görünmektedir. Söz konusu model etrafında literatüre güncel bir vaka üzerinden katkı sunmayı amaçlayan bu çalışma, varsayımını şu şekilde formüle etmektedir: "Rusya'daki otoriter medya düzeni çerçevesinde Sputnik, Rus dış politikasındaki ani değişimlere paralel olarak haber söylemini yeniden çerçevelendirmekte ve devletin dış politika kararlarının kamuoyuna aktarılması sürecinde eş zamanlı bir dil değişimini takip etmektedir."

Çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. İlk olarak, çerçeveleme yaklaşımına ve medya-dış politika ilişkisine dair teorik perspektif ele alınmaktadır. Daha sonra, araştırmanın yöntem kısmında veri toplama ve analiz süreci detaylandırılmakta, ayrıca Sputnik International'ın kurumsal yapısı ve Rusya açısından işlevselliği ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde, incelenen haberlerin analizi yapılarak çerçeveleme stratejileri değerlendirilmekte ve Rus dış politikasının Suriye'deki dönüşüme ilişkin açıklamaları ile haber söylemleri arasındaki benzerliklere ve farklılıklara bakılmaktadır. Dördüncü bölümde, medya-dış politika ilişkisi bağlamında elde edilen bulgulara yer verilirken, sonuç kısmında ise çalışmanın genel bir değerlendirilmesi yapılmakta ve gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik öneriler zikredilmektedir.

1. Teorik Çerçeve

Çerçeveleme kuramı, haber metinlerinin analizinde sıklıkla başvuru alan, medyanın belirli olayları ve konuları nasıl sunduğunu ve kamuoyunu nasıl yönlendirdiğini inceleyen bir yaklaşımdır. Sosyoloji ve psikoloji disiplinlerinde köken bulan bu kuram, zamanla medya ve iletişim araştırmalarında da önemli bir yer edinmiş ve özellikle Robert Entman'ın katkılarıyla sistematik bir çerçeve kazanmıştır. Goffman (1974, 21), "çerçeve"yi insanların olayları "algılamasına, tanımlamasına ve etiketlemesine" olanak tanıyan, böylece anlam oluşturan ve aktörlere rehberlik eden bir "yorum şeması" olarak tanımlamaktadır. Kuramın medya çalışmalarına uyarlanmasında öncü isimlerden

biri olan Gaye Tuchman ise haber üretim süreçlerinin tarafsız bir ortamda değil, metni oluşturanların bakış açısı çerçevesinde şekillendiğini ve bu nedenle sosyal inşacı bir perspektifin baskın olduğunu savunmaktadır (Akdoğan vd., 2021, 79). Bu bağlamda, haberlerin sunum biçimi, belirli çerçevelerin öne çıkarılması ve diğerlerinin göz ardı edilmesi yoluyla, hakikatin seçili bir boyutunun kamuoyuna aktarılmasına hizmet etmektedir.

Entman’ın çerçeveleme tanımı ise daha bütüncül ve sistematik bir bakış açısı sunmaktadır. O’na göre, “çerçeveleme, algılanan bir gerçekliğin bazı yönlerini seçmek ve bunları bir iletişim metninde daha belirgin hale getirmek suretiyle, belirli bir sorun tanımını, nedensel yorumu, ahlaki değerlendirmeyi ve/veya ilgili konu için bir çözüm önerisini öne çıkarmaktır” (Entman, 1993, 52). Entman, çerçeveleme sürecinin dört temel işlevini açıklamak için ABD’nin dış politika haberlerinde göze çarpan “Soğuk Savaş” çerçevesini örnek olarak vermiştir. Bu haberlerde, belirli dış gelişmeler (örneğin, başka ülkelerdeki iç savaşlar) bir sorun olarak tanımlanırken, bunların nedeni ve kaynağı olarak “komünist isyancılar” gösterilmiş, “ateist saldırganlık” vurgusuyla ahlaki yargılar oluşturulmuş ve “ABD’nin karşı tarafa destek vermesi gerektiği” şeklinde çözüm önerileri gündeme getirilmiştir. Ancak Entman’a göre, tek bir cümle bu dört çerçeveleme işlevinin birden fazlasını yerine getirebilirken, metindeki birçok cümle bunlardan hiçbirini içermeyebilir. Ayrıca, bir haber metni bu dört işlevin tamamını içermek zorunda da değildir (Entman, 1993, 52).

Çerçeveleme kuramı bağlamında yapılan araştırmalar, bu kuramın yalnızca medya içeriklerinin nasıl oluşturulduğunu değil, aynı zamanda haberlerin okuyucular/izleyiciler üzerindeki etkilerini de incelediğini göstermektedir. Bu bağlamda, De Vreese (2005, 52) çerçeveleme süreçlerinin okuyucular/izleyiciler üzerinde üç temel etkisi olduğunu belirtmektedir: bilgi işleme etkileri, tutumsal etkiler ve davranışsal etkiler. Özellikle çatışma haberlerinde kullanılan savaş gazeteciliği ve barış gazeteciliği gibi farklı çerçeveleme yaklaşımlarının, izleyicilerin algıları, tutumları ve destekledikleri politikalar üzerinde önemli sonuçlar doğurduğu vurgulanmaktadır (Bhowmik - Fisher, 2023, 1022-1024). Öte yandan, Zelizer (2010), görsellerin çerçeveleme sürecinde metinler kadar önemli bir rol oynadığını savunarak, kelimelerle oluşturulan çerçevelerin görseller aracılığıyla daha güçlü ve bağlamsal bir anlam kazandığını

öne sürmektedir. Buna göre, görseller belirli bir haber anlatısına duygusal ve sembolik bir derinlik kazandırarak izleyicinin algısını pekiştirmekte ve yönlendirmektedir.

Haber içerik analizlerinde çerçeveleme süreçlerinin farklı boyutlarını ele almak amacıyla iki temel kategori öne çıkmaktadır: genel çerçeveler (generic frames) ve konuya özgü çerçeveler (issue-specific frames). Genel çerçeveler, belirli bir konuya veya zamana bağlı olmaksızın farklı bağlamlarda ve kültürel ortamlarda tekrar edebilen çerçeveleme kalıplarını ifade ederken, konuya özgü çerçeveler belirli bir olay veya meseleye özgü olup yalnızca ilgili bağlamda anlam kazanmaktadır (De Vreese, 2005, 55-56). Savaş ve çatışma bölgelerindeki haberlerin çerçevelenmesine ilişkin yapılan çalışmaların büyük bir kısmı, daha derinlemesine analiz imkânı sunduğu için konuya özgü çerçeveleri kullanmaktadır. Bu tür analizler, çatışmaların doğrudan/dolaylı taraflarının bakış açısına göre şekillenen haberlerde hangi boyutların öne çıkarıldığını veya göz ardı edildiğini belirlemek açısından önemli bir imkan sunmaktadır.

Çerçeveleme literatürü incelendiğinde, savaş ve çatışma bölgelerine ilişkin haber metinlerinin analizleri kritik bir çalışma alanı olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, Johnston (2015), çerçevelemenin yalnızca olayları tanımlamakla kalmayıp, aynı zamanda kimlikleri ve düşman imgelerini inşa ederek eylem planlarını belirlediğini savunmaktadır. Filistin İntifadası ve Suriye İç Savaşı örnekleri üzerinden yaptığı analizde, haber metinlerinde özne, yüklem ve nesne yapılarının belirli anlatıları nasıl oluşturduğunu incelemiştir. Suriye İç Savaşı'nın görsel çerçevelemesi üzerine yapılan bir diğer çalışma (Greenwood - Jenkins, 2015), savaşların uluslararası medyada genellikle şiddet ve yıkım imgeleri üzerinden sunulduğunu, barışçıl çözümlere ise daha az yer verildiğini göstermektedir. Suriye bağlamındaki başka bir çalışmada ise Alitavoli (2020), CNN'in Beşşar Esad'ı "zalim bir diktatör" olarak sunarken, antiwar.com'un ABD'nin askeri müdahalesine karşı bir çerçeve sunduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Baum ve Zhukov (2015), Libya İç Savaşı'nın uluslararası basında nasıl çerçevelendiğini analiz etmiş ve demokratik ülkelerdeki medyanın çatışmalara daha eleştirel yaklaştığını, otoriter rejimlerde ise devlet politikalarını meşrulaştıran anlatıların öne çıktığını göstermiştir. Libya İç Savaşı bağlamında yapılan bir diğer çalışmada (Al Nahed, 2015), Al Jazeera ve BBC'nin NATO müdahalesini ülkelerinin dış politika çıkarlarına

uygun şekilde çerçevelediği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Arif ve Arman (2013) ise New York Times ve Daily Star’ın Libya’daki olayları kendi ulusal çıkarlarına göre sunduğunu ortaya koymuştur. Yine, Akdoğan, Uğuş ve Yılmaz (2021), Orta Doğu basınında Arap-İsrail normalleşmesine ilişkin haberlerin, ülkelerin dış politikalarıyla örtüşen farklı çerçevelerle sunulduğunu tespit etmiştir. Türkiye, Suudi Arabistan, İran ve Mısır basınındaki haberlerin incelendiği bu çalışmada, normalleşmenin bazı aktörler tarafından desteklenirken, diğerleri tarafından tehdit olarak çerçevelendiği gözlemlenmiştir. İsrail-Filistin çatışmasına dair CNN haberlerini inceleyen Bhowmik ve Fisher (2023) ise, medya çerçevelerinin siyasi aktörlerin baskısıyla savaş gazeteciliği ve barış gazeteciliği arasında nasıl değiştiğini ortaya koymaktadır. Yemen İç Savaşı bağlamında yapılan çalışmalar da çerçeveleme kuramının işleyişini gözler önüne sermektedir. Duman ve Yolcu (2023), Suudi Arabistan destekli El Arabiya’nın Yemen’e yönelik başlatılan operasyonu meşru müdafaa olarak sunarken, Katar merkezli El Cezire’nin saldırılara ilişkin insani kriz boyutuna odaklandığını belirtmektedir. Elayah ve Al Majdhoub (2022) ise Avrupa medyasının Yemen ve Suriye savaşlarını siyasal pozisyonlarına bağlı olarak farklı çerçevelerle sunduğu sonucuna ulaşmaktadır. Tüm bu çalışmalar, medya çerçevelerinin yalnızca olayları aktarmakla kalmayıp, siyasi bağlam ve çıkarlar doğrultusunda kamuoyunu belirli anlatılar etrafında yönlendirdiğini göstermektedir.

Diğer yandan, çerçeveleme kuramı, haber metnlerinin nasıl şekillendiğini ortaya koyarken, medyanın dış politika üzerindeki etkisini analiz eden yaklaşımlar da bu etkileşimin hangi aktörler tarafından ve ne tür mekanizmalarla oluşturulduğunu incelemektedir. Bu bağlamda, literatürde üç temel yaklaşım öne çıkmaktadır. İlk yaklaşım, medyanın dış politika karar alıcıları üzerinde etkili olabileceğini savunmaktadır. Literatürde “CNN etkisi” olarak adlandırılan bu görüş, özellikle kriz anlarında medyanın kamuoyu üzerindeki etkisi aracılığıyla hükümetleri belirli politikaları benimsemeye zorlayabileceğini öne sürmektedir. Livingston (1997, 2), CNN etkisinin üç belirgin yönüne dikkat çekmektedir: a) politika gündemini belirleyen bir aktör, b) istenen politik hedeflerin gerçekleştirilmesini engelleyen bir unsur ve c) politik karar alma süreçlerini hızlandıran bir dinamik.

Bu etkinin en dikkat çekici örneklerinden biri Vietnam Savaşı bağlamında tartışılmıştır. Vietnam Savaşı sırasında medya, savaşın yıkıcı etkilerini geniş çapta kamuoyuna yansıtarak halkın tepkisinin artmasına neden olmuş, bu da yönetimin savaş politikalarını meşrulaştırmasını zorlaştırmıştır. Kamuoyunda artan baskının da etkisiyle, ABD Yönetimi savaşın sürdürülebilirliğini kaybetmiş ve nihayetinde Vietnam'dan çekilmek zorunda kalmıştır. Bu durum, medyanın, yalnızca devlet politikalarını destekleyen bir araç olmanın ötesinde, aynı zamanda kamu vicdanında devlet politikalarının "oylandığı" bir platform işlevi gördüğü fikrini ortaya çıkarmıştır (Denk, 2007, 147). Öte yandan, CNN etkisi özellikle insani krizlerde hükümetlerin hızlı tepki vermesini sağladığı iddiasıyla öne çıkmaktadır. Medya aracılığıyla yayılan dramatik görüntülerin kamuoyunda duygusal bir baskı oluşturduğu ve hükümetleri askeri veya insani müdahaleye zorladığı savunulmaktadır (Robinson, 2017, 9). Bu görüş, ABD'nin 1990'lardaki Somali, Bosna ve Kosova müdahalelerinde sıklıkla referans verilen bir argümana dönüşmüştür. Bu bağlamda, CNN etkisi tartışmaları, geleneksel "egemenlik" ve "müdahale etmeme" ilkelerinin yerini alan yeni bir "insani müdahale" normuna tanıklık edildiği yönündeki liberal argümanlarla ilişkilendirilmiştir (Ramsbotham - Woodhouse, 1996).

Ancak, CNN etkisi yaklaşımına yönelik bazı eleştiriler, medyanın dış politika karar alma süreçleri üzerinde mutlak bir belirleyiciliğe sahip olmadığına işaret etmektedir (Robinson, 2001). Bu kapsamda, CNN etkisinin temel varsayımı olan medyanın "elit çerçeveselendirmesini aşarak" kamuoyunu doğrudan bilgilendirdiği fikrine yönelik önemli şüpheler dile getirilmiştir. Teorik olarak, 24 saatlik haber döngüsünün enformasyon akışını hızlandırarak halkın bilgiye erişimindeki engelleri ortadan kaldırabileceği ve elit çerçevelerinin etkisini zayıflatabileceği öne sürülse de pratikte medyanın çoğu zaman karar alıcı elitlerin söylemlerini takip ettiği gözlemlenmiştir (Baum - Potter, 2008, 52). Örneğin, CNN etkisinin en güçlü örneklerinden biri olarak gösterilen Somali'deki "Umudun Yeniden Tesisi Operasyonu"nun, aslında medya kaynaklı bir baskı sonucu değil, Kongre üyeleri ve yönetim içindeki elitler tarafından teşvik edildiği ortaya konmuştur (Mermin, 1997). Benzer şekilde, Moeller (2002), Ruanda soykırımı sırasında medyanın CNN etkisi yaklaşımının öngördüğü gibi bir rol oynamadığını göstermektedir. Ayrıca, Gilboa'nın (2005) çalışması, CNN etkisine dair yapılan ampirik araştırmaların çelişkili ve tatmin

edici olmayan sonuçlar ürettiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, CNN etkisini açıklamak için tek bir modelin yeterli olmadığı ve bağlamsal faktörlerin dikkate alınması gerektiği yönündeki görüş, literatürde giderek daha fazla kabul görmüştür. Başka bir deyişle, CNN etkisi, belirli bağlamsal faktörlere dayalı olarak değişkenlik gösteren bir model olarak değerlendirilmektedir.

Medyanın dış politika ile ilişkisini ele alan ikinci yaklaşım, iki alan arasındaki ilişkinin karşılıklı bağımlılığa dayandığını öne sürmektedir. Bu modele göre medya ne tamamen bağımsızdır ne de hükümetin tam kontrolü altındadır; aksine, medya ile siyasi elitler arasında dinamik bir etkileşim söz konusudur. Robinson (2001), bu etkileşimin özellikle hükümetler içindeki görüş ayrılıklarıyla bağlantılı olduğunu ve medyanın en çok bu tür iç bölünmelerin yaşandığı dönemlerde politika yapım süreçlerine etki ettiğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Wolfsfeld (2004), medya ile devlet arasındaki ilişkinin sabit değil, dinamik olduğunu ve kriz anlarında bu etkileşimin daha belirgin hale geldiğini savunmaktadır. Son yıllarda sosyal medyanın yükselişi ve dijital haber platformlarının yaygınlaşması, medya ve dış politika arasındaki ilişkiyi daha da karmaşık hale getirmiştir. Geleneksel medya organlarının yanı sıra, sosyal medya ve bağımsız haber kaynaklarının artışı, devletlerin medya üzerindeki kontrolünü zorlaştırmaktadır. Ancak, bu yeni iletişim ortamında dahi devletlerin medyayı yönlendirme çabaları devam etmekte ve medya ile dış politika yapıcılar arasındaki asimetrik etkileşim varlığını sürdürmektedir (Robinson, 2017; Baum - Potter, 2019).

Medyanın dış politikaya etkisine dair üçüncü yaklaşım ise, medyanın bağımsız bir aktör olmaktan çok, siyasal ve ekonomik elitler tarafından yönlendirildiğini savunmaktadır. Herman ve Chomsky’nin (1994) geliştirdiği “rıza üretimi” modeli, medyanın yalnızca bilgi aktaran bir araç değil, aynı zamanda iktidarın politikalarını meşrulaştıran ve kamuoyunu yönlendiren bir mekanizma olduğunu öne sürmektedir. Bu modele göre, medya haberleri belirli ideolojik ve ekonomik filtrelerden geçirilerek üretilmekte, alternatif sesler ve eleştirel bakış açıları marjinalleştirilmektedir. Söz konusu yaklaşım, Antonio Gramsci’nin hegemonya kuramı ile doğrudan bağlantılıdır ve iktidarın rıza inşası sürecinde medyanın kritik bir rol üstlendiğini söylemektedir. Bu bakış açısı, yönetimlerin dış politika uygulamalarını sadece baskı araçlarıyla değil, aynı zamanda iyi düşünülmüş halkla ilişkiler mekanizmalarıyla kamuoyuna

benimsettiğini dile getirmektedir (Denk, 2007, 147-148). Elit-odaklı model bağlamında vurgu yapılan filtreler, beş madde etrafında şekillenmektedir. Birincisi, medya büyük sermaye gruplarının elinde olduğu için mevcut ekonomik ve siyasi düzeni koruma eğilimindedir. İkincisi, medya kuruluşları reklam gelirlerine bağımlıdır ve bu nedenle hükümetleri veya büyük şirketleri eleştiren içeriklere daha az yer vermektedir. Üçüncü olarak, resmi devlet kurumları ve büyük şirketler, medyanın birincil haber kaynaklarıdır ve medya kuruluşları bu kaynaklara erişimlerini kaybetmemek için onların söylemlerini büyük ölçüde tekrarlamaktadır. Dördüncüsü; hükümetler, büyük şirketler veya baskı grupları tarafından gelen eleştiriler, medya kuruluşlarını oto-sansüre yönlendirebilmektedir. Beşincisi filtre olarak ideolojik faktör ise, Soğuk Savaş döneminde “anti-komünizm” söyleminde olduğu gibi, sonraki yıllarda da “terörle mücadele”, “ulusal güvenlik” ve “devlet çıkarları” gibi kavramlarla kendini göstermektedir (Robinson, 2017, 13-14).

Diğer yandan, elit-odaklı modelin otoriter rejimlerdeki yansımaları, liberal demokrasilere kıyasla çok daha katı, merkeziyetçi ve devlet kontrolünün güçlü olduğu bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Birçok akademisyene göre, otoriter rejimlerde medya, hükümetlerin ve siyasi elitlerin bir propaganda aracı olarak işlev görmektedir (Wang - Wang, 2016). Bu nedenle, bu rejimlerde medyanın ve kamuoyunun dış politika üzerindeki etkisini tartışmak genelde gerçekçi bulunmamakta; zira medya, hükümetin politikalarını meşrulaştırmak amacıyla kamuoyu desteği yaratmayı hedefleyen tek taraflı bir ikna aracı olarak kabul edilmektedir (Wang - Wang, 2016). Nitekim, hükümetler politik pozisyonlarında keskin bir değişime gittiklerinde, otoriter devletlerin kontrolündeki medya, “yeni bir çerçeveleme stratejisiyle bu değişimi kamuoyuna kabul ettirmeye çalışmakta” ve “ortaya çıkacak çelişkilerin kamuoyunda görünür olmasını engellemektedir” (Pan vd., 2022, 317-318). Bu bakımdan, dış politikada yaşanan ani dönüşümleri meşrulaştırmada medya en hızlı başvuru kaynağı olmaktadır.

Otoriter yönetimler, medyayı kontrol altına tutmak amacıyla havuç-sopa politikası takip ederek bir yandan baskı unsurlarını diğer yandan da ekonomik teşvikleri kullanmakta (Stein, 2013); “kamuoyunun dikkatini yönlendirmek için ‘pozitif bilgi akışları (propaganda) ve negatif kontroller (sansür)’ uygulamasından yararlanmaktadır” (Wang - Wang, 2016). Bu minvalde, lite-

ratürde Çin örneğine sıklıkla atıf yapılmaktadır. Kısmi basın özgürlüğüne rağmen, mali ve idari yönetim bağlamında yapılan müdahalelerin, medyanın Çin dış politikasına etki etmesini engellediği, böylece medya organlarının sadece “kitlesel desteği harekete geçirmek üzere bir hoparlör görevi gördüğü” vurgulanmaktadır (Wang - Wang, 2016). Benzer şekilde, Rusya da Vladimir Putin dönemiyle birlikte daha otoriterleştiği hususunda eleştirilmektedir. Söz konusu eleştirilerin medyaya taalluk eden tarafında ise, medyanın bazı fonksiyonlarına tolerans gösterilerek demokratikleşme görüntüsü verilmesine karşın, özerklik kapasitesinin sınırlandırılmasıyla devletin çizdiği sınırların dışına çıkamayan bir mekanizmanın oluşturulduğu ifade edilmektedir (Becker, 2004). Diğer bir deyişle, Sputnik ve Russia Today gibi devlet kontrolündeki yayın organlarının “dış politika aracı olarak hizmet ettiği konusunda çok az anlaşmazlık vardır” (Yang vd., 2024).

Otoriter rejimlerde devlet kontrolündeki medyanın işlevini kamuoyunu yönlendirme kapasitesi üzerinden değerlendiren akademik çalışmalarda, aynı konuya ilişkin değişen devlet politikalarıyla ilgili başka bir çerçeveleme stratejisi geliştirildiğinde halkın “rejime daha yakın politik pozisyon benimsemeye başladığı” tespit edilmektedir (Pan vd., 2022). Rusya’da sosyal medya ve internet kullanımı doğrultusunda var olan alternatif haber kaynaklarına rağmen, devlet kontrolündeki medya organlarının Ruslar için başlıca bilgi kaynağı olması (Savin vd., 2018), dış politikada aynı konu başlığına (Suriye) dair oldukça farklılaşan yeni bir politik dil üretilmesinde medyanın hayati bir fonksiyona sahip olduğunu göstermektedir. Bu noktada, Rusya’da alternatif “çerçeveleme etkilerinin tamamen yok edilmesinden ziyade rekabetçi olmayan bir çerçeveleme ortamı”nın var olması, Sputnik’in haber dilinin Rus dış politikasıyla etkileşimini analiz ederken elit-odaklı modelden faydalanmanın önemli avantajlar sağlayacağına işaret etmektedir. Bu çalışmada, söz konusu model temel alınarak, Sputnik’in Rus dış politikasındaki dönüşümü takip edip etmediğinden ziyade, içerik ve zamanlama bakımından ne derece uyumlu bir söylemle takip ettiği araştırılmaktadır.

2. Araştırmanın Yöntemi ve Haber Kaynağı Seçimi

Bu çalışmada, Suriye’de yaşanan rejim değişikliği sürecinin Sputnik International tarafından nasıl çerçevelendiğini analiz etmek için nitel içerik ana-

lizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, medya metinlerini derinlemesine inceleyerek haber içeriklerinin belirli temalar etrafında nasıl şekillendiğini anlamaya odaklanmaktadır. Nicel içerik analizi önceden belirlenmiş kategorilerle çalışarak sayısal verilere dayanırken, nitel içerik analizi veriden türetilen temalar üzerinden yorumlama yapmaktadır (Forman - Damschroder, 2007). Çalışmada, tümevarımsal bir yaklaşım izlenmiş, haber metnindeki çerçeveleme stratejileri belirlenirken önceden tanımlanmış kategoriler yerine doğrudan içerikten oluşturulan temalar esas alınmıştır (Zhang - Luther, 2020, 409). Herhangi bir istatistiksel analiz programı veya otomatik kodlama aracı kullanılmamış, doğrudan metin odaklı manuel bir yaklaşım takip edilmiştir. Bu kapsamda, Emerson, Fretz ve Shaw'ın (2011) geliştirdiği üç adımlı veri analizi süreci temel alınmıştır. İlk aşamada, haber metinleri dikkatlice okunup, ardından ikinci aşamada tekrar değerlendirilerek temalar belirlenmiştir. Son aşamada ise bu temalar çerçevesinde haber içerikleri analiz edilmiştir. Tümevarımsal yaklaşım sayesinde kaos veya çatışma gibi genel çerçeveler aramak yerine, haberlerin kendi dinamiği içinde ortaya çıkan daha özel temalar tespit edilmiştir. Böylece, rejim değişikliği sürecindeki gelişmelerin yanı sıra, çatışmalara dahil olan aktörlerin medya tarafından nasıl tanımlandığına dair de kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır.

Sputnik'in haber kaynağı olarak seçilmesinin birkaç temel nedeni bulunmaktadır. Bunlar, yaklaşık 10 yıllık geçmişine rağmen dünya çapında ciddi bir etki yaratmış olan devlet destekli bir medya kuruluşu olması; çok sayıda dilde yayın yapmasına rağmen küresel kamuoyuna özellikle İngilizce yayımlanan Sputnik International üzerinden hitap etmesi ve Ortadoğu'daki gelişmelere dair derin bir ilgisinin bulunmasıdır. 2014 yılında devlet haber ajansı Rossiya Segodnya (eski adıyla RIA Novosti) bünyesinde kurulan Sputnik, 30 farklı dilde yayın yaparak küresel medyada alternatif bir söylem oluşturmayı amaçlayan bir haber ajansı olarak faaliyet göstermektedir (Zhang - Luther, 2020, 408). Russia Today gibi yayın organlarına kıyasla daha geç bir tarihte kurulmuş olmasına rağmen, hızla etkili bir medya organına dönüşmeyi başarmıştır (Hellman, 2024, 30-31). Küresel ölçekte yayın yaparken, özellikle İngilizce platformlar üzerinden uluslararası izleyicilere seslenmesiyle kamu diplomasisinin önemli bir aracı haline gelmiştir (Cesario - De Archellie, 2020, 113). Bu bağlamda, Sputnik International, küresel çapta etki yaratmayı hedef-

leyerek, uluslararası kamuoyuna yönelik mesajlarını aktarırken hem içerik hem de dil açısından stratejik bir rol üstlenmiştir. Dolayısıyla, Sputnik International’ın Suriye’deki rejim değişikliğine dair yaklaşımını incelemek, Rus medyasının küresel kamuoyuna dönük yüzünü daha iyi anlamak ve Rus dış politikasıyla uyum seviyesini belirlemek açısından önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında, Sputnik International’ın web sitesinde yer alan arama çubuğuna “Suriye” anahtar kelimesi yazılarak yapılan aramalar sonucu elde edilen haberler incelenmiştir. Çalışmanın zaman dilimi, Esad rejiminin devrilmesinin üç ay öncesini ve üç ay sonrasını kapsayacak şekilde belirlenmiştir. Bu doğrultuda, 8 Eylül 2024 ile 8 Mart 2025 tarihleri arasındaki haber içerikleri değerlendirilmiştir. Suriye’de rejim değişikliğinin gerçekleştiği 8 Aralık tarihini orta nokta olarak kabul eden 6 aylık sürecin seçilmesindeki temel amaç, yönetim değişikliğine yol açan çatışmaların biraz daha öncesinden başlayarak kullanılan haber dilinin genel bir çerçevesini çıkarmak ve rejim değişikliği sonrasındaki döneme geniş bir perspektifle bakarak, Esad sonrası ilk günler ile takip eden aylar arasındaki söylem farklılıklarını anlamaya çalışmaktır. Yapılan aramalar sonucunda toplam 282 haber ve görüş yazısı tespit edilmiştir. Ancak, bu haber ve görüş yazılarının tamamı çalışmanın kapsamına girmemektedir. Özellikle, Suriye’deki iç siyasi gelişmelerle doğrudan ilişkili olmayan haberler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Örneğin, İsrail’in Suriye’ye yönelik saldırılarıyla ilgili haberlerin büyük bir kısmı İran ve Hizbullah hedeflerini konu almakta olup, Suriye’deki rejim değişikliği sürecine odaklanmamaktadır. Benzer şekilde, 7 Ekim 2023’te başlayan Aksa Tufanı bağlamında Lübnan ve Filistin’deki gelişmelere dair yapılan haberlerde Suriye’ye atıfta bulunulsa da bu haberler konunun ana çerçevesi dışında kaldığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Bu tür içeriklerin yoğunluğu oluşturduğu belirlenmiştir ve bu bağlamda 161 haber çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak, Suriye’deki rejim değişikliği sürecine doğrudan odaklanan 121 haber detaylı olarak analiz edilmiştir. İncelenen haberlerin büyük bir kısmının, rejim değişikliğinin gerçekleştiği 8 Aralık 2024 tarihinden bir ay öncesini ve bir ay sonrasını içeren iki aylık zaman diliminde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Her ne kadar daha erken ve daha geç tarihlerde de konuya ilişkin haberler yer alsın da olayların doruk noktasına ulaştığı dönemde haber sayısının belirgin biçimde arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yayımlanan içerikler

arasında haber metnlerinin, görüş yazılarından çok daha fazla olduğu saptanmıştır. Toplamda 282 haberin yalnızca 8 tanesi görüş yazısı niteliğinde olup, geriye kalan 274 içerik haber kategorisindedir. Çalışmada yalnızca haber metinleri ve görüş yazıları analiz edilmiştir; görsel materyaller ve videolar değerlendirme kapsamına alınmamıştır.

İncelenen 121 haber ve görüş yazısında, Entman'ın (1993) çerçeveleme kuramındaki dört temel işlev -sorun tanımlama, nedenlere ilişkin açıklamalar, ahlaki değerlendirmeler ve çözüm önerileri- esas alınarak haber içerikleri değerlendirilmiştir. Ancak, tüm haberlerin bu dört işlevi eşit derecede içermediği görülmüştür. Haberlerde en belirgin çerçeveleme stratejisinin, olayların ne tür bir sorun olarak tanımlandığına odaklandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, özellikle aktörlere atfedilen sıfatların haber söylemine yön verdiği ve haber metnlerinin genel tonunu şekillendirdiği anlaşılmıştır. Ayrıca, rejim değişikliği öncesi ve sonrası dönemlerde bu tanımlamalarda dikkate değer farklılıklar gözlemlenmiştir.

3. Suriye’de Rejim Değişikliği Sürecinde Rusya’nın Dış Politika Söylemleri ve Sputnik International’ın Haber Çerçeveleme Stratejisi

3.1. Esad’ın Devrilmesinden Önce Rus Yetkililerin Açıklamaları

Rusya için stratejik öneme sahip olan Suriye’de rejim değişikliğine giden süreçte Rus yetkililerin söylemlerini tespit etmek, hem Suriye’deki çatışmalara hem de Suriyeli muhaliflere yönelik Moskova Yönetimi’nin siyasi çerçevelmelerini ortaya koymak ve bu çerçevelmelerin medya söylemleriyle ne ölçüde uyumlu olduğunu incelemek açısından önem arz etmektedir.

Çatışmaların hazırlık dönemi sayılabilecek olan Eylül ayından itibaren Suriye meselesini dış aktörlerle ilişkilendirerek gündem eden Rus yetkililer, Ukrayna öncülüğünde Batılı ülkelerin Suriyeli muhaliflere eğitim verdiği anlatısını öne çıkarmıştır. 12 Eylül 2024’te Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Ukrayna’daki gelişmelerle ilgili yapılan yuvarlak masa toplantısında şu açıklamalarda bulunmuştur: “Ukrayna istihbaratının elçilerinin, İdlib’deki gerilimi azaltma bölgesinde bulunduklarına ve planlanan yeni iğrenç operasyonlara dahil etmek için En-Nusra Cephesi, yeni adıyla Heyet-i Tahrir Eş-Şam (HTŞ) militanlarını işe aldıklarına dair bilgiler var” (TASS, 12 Eylül 2024). Benzer iddialarını 4 Ekim’de Russia in Global Affairs’te yayımlanan yazısında

yineleyen Lavrov, “Suriye topraklarında, Vladimir Zelensky rejimi, Amerikalılarla koordineli olarak, Rus Silahlı Kuvvetleri’ne karşı savaş operasyonları için HTŞ teröristlerine yeni insansız hava aracı (İHA) üretim teknolojileri öğretiyor” ifadelerini kullanmıştır (*Россия в глобальной политике*, 04 Ekim 2024). 7 Ekim’de ise Rusya Dış İstihbarat Servisi Başkanı Sergey Narişkin, ABD güçlerini Suriye’nin Humus vilayetinin doğusundaki Et-Tanf askeri üssünde “teröristleri” eğitmekle suçlamıştır (*Enab Baladi*, 09 Ekim 2024). Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in Suriye özel temsilcisi Aleksandr Lavrentyev de 14 Kasım’da TASS haber ajansına verdiği mülakatta, Ukraynalı istihbarat uzmanlarının İdlib’de “teröristlere” İHA tedarik ettiğini ve bunların nasıl kullanılacağına dair eğitim verdiğini dile getirmiştir (*RBC*, 14 Kasım 2024).

Diğer yandan, 27 Kasım’da HTŞ öncülüğündeki Suriye muhalefeti tarafından başlatılan saldırılara ilişkin Rusya’dan ilk açıklama, Kremlin sözcüsü Dmitry Peskov’dan gelmiştir. Halep’e yapılan saldırıların “Suriye’nin egemenliğinin ihlali” olarak tanımlandığı açıklamada, düzenin yeniden sağlanması için Rusya’nın Suriye’yi desteklediği vurgulanmıştır (*Reuters*, 29 Kasım 2024). Bu açıklamadan kısa bir süre sonra, Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi’nde Suriye ile ilgili oturumda konuşma yapan Rusya’nın BM Büyükelçisi Vassily Nebenzia, muhaliflerin ani ilerleyişini “terör saldırısı” olarak tanımlamış ve ABD ile Batılı devletlerin, “barışçıl Suriyeli sivillere karşı gerçekleştirilen terör saldırısını kınamaya cesaret edemediklerini” belirterek, bu ülkelerin tutumlarını eleştirmiştir (*Reuters*, 03 Aralık 2024). Bu bağlamda, Rusya’nın muhalifleri açıkça “terörist” olarak damgalayıp Esad hükümetine tam destek verdiği görülmüştür. Benzer şekilde, Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova, Suriye makamlarının “terörist gruplara karşı ko-yup ülkede anayasal düzeni yeniden tesis etme çabalarını” güçlü bir şekilde desteklediklerini beyan etmiş ve Ukrayna ile diğer dış güçlerin, bu süreçte muhaliflere önemli destekler sağladığını dile getirmiştir (*Belta*, 04 Aralık 2024). Aynı dönemde, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov da “terörist olmadıklarını iddia etseler de teröristlerin galip gelmesini önlemek için her şeyi yapacaklarını” belirterek, HTŞ gibi “terörist oluşumların” dışarıdan destek aldığını ifade etmiştir (*Wintour*, 07 Aralık 2024).

3. 2. Esad’ın Devrilmesinden Önce Sputnik International’ın Haber Dili

8 Aralık öncesinde Sputnik International'ın haber söylemi, beklendiği gibi Esad Yönetimi'ni meşrulaştıran, muhalif grupları ise gayrimeşru aktörler olarak çerçeveleyen bir dil etrafında şekillenmiştir. İncelenen 121 haberin 41'i bu döneme ait olup, bu haberlerde muhalif örgütlerin tanımlanma biçimi, çatışmaların bağlamı ve Rus müdahalesinin gerekçelendirilmesi öne çıkmıştır. Sputnik'in haber çerçeveleri, esas olarak muhalif grupların yapılarına odaklanmış, onları yabancı savaşçıları içerisinde barındıran dış destekli ve radikal unsurlar olarak nitelendirmiştir (*Sputnik International*, 29 Kasım 2024a). Silahlı muhalefet sıklıkla "terörist" olarak tanımlanmış ve Batı destekli bir proje olarak sunulmuştur. Bu bağlamda, "terörist grup Heyet-i Tahrir eş-Şam" (*Sputnik International*, 17 Eylül 2024a), "Suriyeli teröristler", "Suriye'deki Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) teröristleri" (Burunov, 28 Ekim 2024), "CIA ve ABD'nin desteklediği milisler" (Tsukanov, 29 Ekim 2024), "paralı yabancı savaşçılar" ve "İslami terörizm" gibi ifadeler öne çıkmıştır. Muhaliflerin Batı ile bağlantılarına atıf yapılarak, Suriye'deki çatışmaların Rusya'nın küresel düzeyde Batı ile yürüttüğü mücadelenin bir uzantısı olduğu mesajı verilmiştir. HTŞ militanlarına Ukrayna tarafından insansız hava aracı eğitimi verildiği iddiası sıklıkla yinelenmiş (*Sputnik International*, 17 Eylül 2024a; *Sputnik International*, 18 Kasım 2024; *Sputnik International*, 3 Aralık 2024a; *Sputnik International*, 4 Aralık 2024; *Sputnik International*, 5 Aralık 2024a), bu durum yalnızca Suriye rejimine değil, Rusya'ya yönelik bir tehdit olarak da sunulmuştur. Ukrayna'nın Suriye'deki istikrarı tehdit eden bir aktör olduğu anlatısı işlenirken, ABD ve CIA'in muhaliflere verdiği destek yoğun olarak vurgulanmış ve Kasım ayı sonunda başlatılan büyük saldırının dış müdahalelerle şekillendiği öne sürülmüştür (Tsukanov, 29 Ekim 2024; *Sputnik International*, 18 Kasım 2024; *Sputnik International*, 29 Kasım 2024b; *Sputnik International*, 3 Aralık 2024a; *Sputnik International*, 06 Aralık 2024). Bu bağlamda, Suriyeli muhaliflerle Ukraynalı savaşçılar arasındaki "simbiyotik ilişki" öne çıkarılarak (*Sputnik International*, 17 Eylül 2024b), Batı'nın Suriye'deki çatışmalara doğrudan müdahil olduğu fikri güçlendirilmiştir.

Sputnik International'ın söyleminde Rusya, meşru ve istikrar sağlayıcı bir aktör olarak konumlandırılmıştır. Rusya'nın Suriye'de "barış gücü" rolü üstlendiği (Tsukanov, 25 Kasım 2024), hava saldırılarının Suriye ordusuna "dost yardımı" (*Sputnik International*, 2 Aralık 2024a) olduğu vurgulanmıştır. Suriye

ordusunun operasyonları ülkenin toprak bütünlüğünü koruma mücadelesi olarak sunulurken, Rusya ve İran'ın desteği egemenliğin muhafazası için bir zorunluluk olarak gösterilmiştir (*Sputnik International*, 2 Aralık 2024b). Muhalif grupların saldırıları "çatışmasızlık sürecinin ihlali", rejimin karşı operasyonları ise "meşru müdafaa" olarak çerçevelenmiştir. Başka bir deyişle, muhalifler, varılan anlaşmaları ihlal eden taraf olarak betimlenmiş ve son çatışmaların esas sorumlusu olarak gösterilmiştir (*Sputnik International*, 1 Aralık 2024a). Aynı zamanda, Suriye ordusuna yönelik çok cepheli saldırılara rağmen devletin işleyişini sürdürdüğü ve rejimin gücünü koruduğu mesajı verilerek, Esad yönetiminin istikrarı sağlamada başarılı olduğu algısı yaratılmaya çalışılmıştır (*Sputnik International*, 1 Aralık 2024b). İnsani kriz söylemi de Sputnik'in çerçeveleme stratejisinin önemli bir unsuru olmuştur. Muhalif grupların neden olduğu çatışmalar sonucunda on binlerce kişinin yerinden edildiği vurgulanmış, bu durum muhaliflerin sivillere zarar veren aktörler olduğu anlatısının bir parçası olarak sunulmuştur (*Sputnik International*, 3 Aralık 2024b). Yıkım ve tahribat sahneleri üzerinden muhaliflerin halkı mağdur eden taraf olduğu fikri işlenmiştir (*Sputnik International*, 3 Aralık 2024c).

Özetle, Sputnik International'ın rejim değişikliği öncesinde benimsediği söylem, muhalifleri dış destekli, radikal ve gayrimeşru aktörler olarak çerçeveselerken, Esad Yönetimi'ni istikrarın teminatı ve meşru otorite olarak sunmaktadır. Rusya'nın desteği haklı bir müdahale olarak gösterilirken, Batı ve Ukrayna'nın Suriye'deki varlığı "yıkıcı ve emperyalist" bir girişim şeklinde resmedilmiştir. Suriye'deki savaş yalnızca iç dinamiklerden kaynaklanan bir çatışma olarak değil, Batı'nın Rusya'ya karşı yürüttüğü küresel stratejinin bir parçası olarak sunulmuştur. Çözüm önerileri askeri müdahale ekseninde şekillendirilmiş, diplomatik girişimlere ise rejimin kontrolünü sürdürebileceği bir çerçevede yer verilmiştir. Çatışmaların son dönemlerinde Astana görüşmeleri üzerinden siyasi çözüme atıfta bulunulsa da (*Sputnik International*, 5 Aralık 2024b) bu vurgu belirleyici bir anlatı olarak değil, rejimin karşılaştığı zorluklara karşı bir alternatif oluşturma çabası olarak öne çıkmıştır.

3. 3. Esad Sonrası Dönemde Rus Yetkililerin Açıklamaları

Lavrov'un "teröristleri önlemek için her şeyi yapacağız" (Wintour, 07 Aralık 2024) açıklamasından sadece bir gün sonra muhaliflerin Şam'a girmesi

ve Baas rejiminin devrilmesi, Rus dış politikasının söyleminde kayda değer değişimlere neden olmuştur. Rusya Dışişleri Bakanlığı, 8 Aralık'ta yaptığı yazılı açıklamada Esad'ın iktidarı barışçıl yollarla devretme talimatı vererek görevden ayrılma kararı aldığını duyurmuş ve "tüm ilgili taraflara şiddete başvurmaktan vazgeçme ve sorunları siyasi yollarla çözme" çağrısında bulunmuştur. Bu bağlamda, Rusya'nın "Suriye'deki muhalif güçlerle etkileşimde olduğu" belirtilmiş ve ülkedeki tüm etnik ve dini kesimlerin görüşlerine saygı gösterilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca BM Güvenlik Konseyi'nin 2254 sayılı kararına atıfta bulunularak, "kapsayıcı bir siyasi sürecin tesisine yönelik çabaların desteklendiği" ifade edilmiştir (*The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*, 08 Aralık 2024). Bu açıklama, "terörist" ifadesinin terk edilip diyalog vurgusunun öne çıkarılması ve söylemin geçiş sürecine odaklanacak şekilde değiştirilmesi bakımından kritik bir öneme sahiptir.

Bu basın bildirisinden kısa bir süre sonra, Kremlin sözcüsü Peskov, yeni sürece adapte olan bir söylem tonuyla, "Durumu sahada kontrol edenlerle temas halinde olmalıyız çünkü orada tesislerimiz ve personelimiz var" diyerek, Moskova'nın fiili otoriteyle iletişimde olduğunu doğrulamıştır (Koparan vd., 20 Aralık 2024). Bu beyanat, Rusya'nın muhalif güçleri dolaylı da olsa meşru muhatap olarak kabul ettiğine dair ilk işaret sayılmıştır. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Zaharova'nın açıklamaları, bu duruşu daha pekiştirmiş ve Rusya'nın yeni yönetimi karşısına almak yerine tüm taraflarla diyaloga açık olacağını göstermiştir (Koparan vd., 20 Aralık 2024). Dışişleri Bakanı Lavrov'un değerlendirmeleri ise, söylem dönüşümünü net bir çerçeveye oturtmuştur. Lavrov, Suriye'deki askeri üslerinin geleceğini yeni yönetimle görüşeceklerini söyleyerek, ülkesinin çıkarlarını korumak için muhaliflerle müzakereye yeşil ışık yakmıştır (*The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*, 29 Aralık 2024).

28 Ocak 2025'te Putin'in Orta Doğu ve Afrika Özel Temsilcisi olarak Dışişleri Bakan Yardımcısı Mihail Bogdanov'un başkanlığındaki heyetin Şam'a düzenlediği ziyaret, yeni yönetimle doğrudan kurulan ilk temas niteliği taşıması bakımından önemli bir kilometre taşı olmuştur. Görüşmeye dair açıklamada, "yapılan samimi görüş alışverişi sırasında her iki tarafın da geleneksel dostluk ve karşılıklı saygı ilkeleri üzerine kurulu çok yönlü işbirliğini ilerletme kararlılıklarının altını çizdiği" belirtilmiş ve Rus heyetinin, "Suriye'nin

toprak bütünlüğüne ve egemenliğine olan sarsılmaz desteğini ve kriz sonrası toparlanma sürecinde Suriye halkına gerekli yardımı sağlamaya hazır olduğunu yinelediği" vurgulanmıştır (*The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*, 29 Ocak 2025). Bu görüşmeden kısa bir süre sonra, Rusya lideri Putin ile Suriye'deki yeni yönetim lideri Ahmet eş-Şara arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşmiş; Putin, sahadaki durum hakkında kapsamlı bilgi almış ve Şara'ya başarılar dileyerek, Suriye'nin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne desteğini zikretmiştir. Ayrıca, ülkede kalıcı normalleşme için tüm siyasi güçlerin ve etnik-dini toplulukların katılımıyla iç diyalogun geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Tuncer, 12 Şubat 2025). Görüşme, bir yandan Rusya'nın Suriye'deki kazanımlarını korumak amacıyla ülkedeki yeni güç dengelerini fiilen kabullendiğini göstermiş, diğer yandan da çeşitli uyarılar eşliğinde söylemdeki olumlu ton temkinli bir seviyede tutulmuştur.

6 Mart'ta Suriye'nin çeşitli şehirlerinde başlayan ve mezhep merkezli çatışmaların ortaya çıktığı izlenimini veren kriz sürecinde de Rusya'nın bu pozisyonunu muhafaza ettiği görülmektedir. Bu bağlamda, Kremlin sözcüsü Peskov, Rusya'nın Suriye politikasını kamuoyu önünde bir kez daha vuzuha kavuşturan açıklamalar yapmıştır. Bölgedeki istikrarsızlığın domino etkisi yaratabileceğine işaret eden Peskov, Rusya'nın arzusunun Suriye'nin birliğini koruması ve "dost" bir ülke olarak kalması olduğunu belirtmiştir. "Burası fazlasıyla patlamaya hazır bir bölge... Bu nedenle Suriye'yi bütüncül, müreffeh, gelişen, öngörülebilir ve dost olarak görmek istiyoruz" diyerek, Rusya'nın Suriye'de kaos değil düzen istediğini vurgulamıştır (*Reuters*, 11 Mart 2025). Peskov'un Rusya açısından rahatsızlık oluşturma potansiyeli barındıran Alevi bölgelerine dönük müdahalelere ilişkin yeni yönetimi huzursuz edecek hiç bir olumsuz sıfat kullanmaması; aksine "müreffeh"-"dost" bir Suriye vurgusu yapması ve Moskova Yönetimi'nin Suriye konusunda diğer ülkelerle de temas halinde olduğunu belirtmesi, Rusya'nın yeni düzende yapıcı bir dış aktör olarak yer almaya çalıştığı izlenimini güçlendirmiştir. Bu duruşu daha da destekleyen bir adım, Putin'in Şara'ya gönderdiği bir mektupla "Rusya'nın, ikili gündemdeki tüm konularda pratik işbirliğini geliştirmeye hazır olduğunu" ve geleneksel dostluk ilişkilerini pekiştirmek istediğini belirtmesi olmuştur (*The Cradle*, 20 Mart 2025). Bu mesaj, Rusya'nın Suriye'ye

yönelik dış politika söylemindeki dönüşümü simgeleyen en somut beyanlardan biri olarak kayda geçmiştir.

Tüm bunlardan yola çıkarak, Rus yetkililerin ortaya koyduğu siyasi çerçeveler 8 Aralık öncesi ve sonrası bağlamında karşılaştırıldığında, keskin bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Geçmişte güçlü bir karşıtlık sergileyen bu çerçeveleme, önce nötr bir pozisyona evrilmiş ve ardından ihtiyatlı da olsa olumlu bir tona dönüşmüştür. Elbette, Rusya'nın Suriye politikasındaki bu söylem değişikliği, büyük ölçüde pragmatik gerekçelere dayanmaktadır. Esad'ın devrilmesiyle Moskova Yönetimi, Suriye'deki stratejik çıkarlarını koruma endişesiyle karşı karşıya kalmış, ülkedeki üslerinin akıbeti, Rusya açısından öncelikli konu haline gelmiştir (Sidlo, 2025). Bu nedenle, yeni yönetimin düşmanlaştırılması yerine onunla uzlaşmanın yollarını aramak, Rusya için rasyonel bir tercih olmuştur. Zira, Suriye'de tam bir otorite boşluğunun veya Rusya'yla düşmanlık ilişkisine sahip bir yönetimin var olması, bu üslerin geleceğini ve Rusya'nın bölgedeki nüfuzunu tehlikeye atma potansiyeline sahiptir. Diğer yandan, Suriye'deki istikrarsızlığın tüm Orta Doğu'yu yıkıcı sonuçlarla etkileyebileceğini gören Rusya, istikrarlı ve öngörülebilir bir Suriye görmek istemektedir. Dolayısıyla Kremlin, yeni yönetime karşı sert bir tutum takınmanın bölgesel kaosu derinleştirebileceği ve kendi güvenlik çıkarlarına zarar verebileceği sonucuna varmıştır (Kortunov, 2025). Elbette bu süreçte, yeni Suriye yönetiminin de Rusya'ya karşı katı bir tutum benimsemek yerine diyalog kapılarını açık tutması, durumun kolaylaşmasına katkı sağlamış ve böylece söylemdeki değişimi hızlandırmıştır.

3. 4. Esad Sonrası Dönemde Sputnik International'ın Haber Dili

Esad Yönetimi'nin devrilmesiyle birlikte, Sputnik International'ın haber içeriklerinde, Rus dış politika söylemindeki değişime paralel olarak belirgin ve ani bir değişim gözlemlenmiştir. 8 Aralık sonrasında söylemin hızla nötrleştiği ve yeni yönetimi kısmen olumlayan bir tonda ilerlediği görülmüştür. Bu süreçte, "terörist" ifadesi terk edilmiş; HTŞ öncülüğündeki yeni yönetim önce "silahlı muhalefet" (Blinova, 8 Aralık 2024a), hemen ardından ise "geçici hükümet" (*Sputnik International*, 10 Aralık 2024) ve "yeni Suriye yönetimi" (*Sputnik International*, 29 Aralık 2024) şeklinde tanımlanmaya başlamıştır. Baas rejimi sonrası döneme ilişkin incelenen 80 haberin 62'sinin Esad'ın devrilme-

sini takip eden ilk 20 gün içerisinde yayımlanması, konunun sıcaklığının yanı sıra Sputnik'in yeni sürece hızla adapte olma çabasını da göstermektedir. Yeni dönemle birlikte, rejim değişikliği büyük bir kaos olarak sunulmamış, bunun yerine silahlı muhalefetin ülkenin kontrolünü ele geçirdiği ve Esad'ın "barışçıl geçiş süreci" talimatı verdiği vurgulanmıştır (*Sputnik International*, 8 Aralık 2024a). Bu bağlamda, muhalifleri mücrimleştiren geçmiş söylemlerden vazgeçerek yeni döneme uyum süreci başlatılmıştır. İlk aşamada, ülkedeki güç boşluğu ve istikrarsızlık riskine odaklanılmış (Blinova, 8 Aralık 2024a), Rusya'nın Suriyeli muhaliflerle temas hâlinde olduğu ve siyasi diyalogun süreceği mesajı verilmiştir (*Sputnik International*, 8 Aralık 2024b).

Esad'ın devrilmesinden önce muhaliflere yönelik eleştiriler ön plandayken, bu dönemde eleştirinin odağı daha çok ABD-İsrail müdahalesine ve diğer dış aktörlere yönelik endişelere kaymıştır. Batı'nın ve İsrail'in Suriye'deki gelişmeleri kendi lehlerine çevirmeye çalıştığı anlatısı baskın hale gelmiş (Blinova, 8 Aralık 2024b), Biden'ın açıklamaları ise ABD'nin bu süreci fırsat olarak değerlendirdiği şeklinde sunulmuştur (*Sputnik International*, 8 Aralık 2024c). Bir yandan, Suriyeli muhaliflerin Rusya'nın askeri üsleri konusunda güvence verdiği vurgulanarak, Moskova'nın kazanımlarını koruma çabasına işaret edilirken; diğer yandan ABD ve İngiltere'nin Suriye'deki güç boşluğunu kullanarak, IŞİD üzerinden Rusya'yı zayıflatmaya çalıştığı zikredilmiştir. Bu dönemde "terörist" ifadesi IŞİD için kullanılmaya devam etmiş, ayrıca ABD ve İngiltere'nin Rusya'nın Suriye'deki varlığına yönelik hedefleri "terör faaliyetleri" kapsamında değerlendirilmiştir (*Sputnik International*, 28 Aralık 2024). Yine, Almanya gibi aktörlerin de Kürt gruplar üzerinden ülkede kaosu beslemek istediği öne sürülmüştür (Tsukanov, 04 Ocak 2025). Türkiye ve Katar ise, Suriye'de görece istikrar yanlısı aktörler olarak sunulmuştur (*Sputnik International*, 31 Aralık 2024a). Dolayısıyla, bu dönemde Sputnik'in haber dilindeki olumsuz ton, Suriye muhalefeti'nin merkezi aktörlerinden ziyade 8 Aralık öncesinde de eleştirilen IŞİD'e ve ABD gibi dış aktörlere kanalize edilmiştir.

Yeni yönetimle ilgili çerçevelemedeki değişim, Esad'ın devrilmesinin hemen ardından başlayan bir dil dönüşümüyle sınırlı kalmamış, ilerleyen günlerde daha belirginleşmiştir. Temkinli dilden görece iyimserliğe hızlı bir geçiş yapan Sputnik International, muhalif unsurlar arasında Kürtlere daha fazla alan açan yaklaşımını, HTŞ merkezli yeni yönetime dair de olumlu çer-

çeveler inşa etmeye başlayarak dengelemiştir (*Sputnik International*, 12 Aralık 2024). Bu çerçevede, Şam’da panik olmadığı, halkın yeni duruma uyum sağladığı şeklindeki anlatı (*Sputnik International*, 11 Aralık 2024), Esad’la ilgili “devrik cumhurbaşkanı” (*Sputnik International*, 16 Aralık 2024) ifadesinin kullanılmasıyla tahkim edilmiştir. Yeni yönetimin ülkede düzeni sağladığına ve Esad yanlısı grupların “temizlenmesi” dahil olmak üzere silahlı grupları kontrol altına aldığına dair haberler, muhaliflere yönelik görece olumlu bir dile geçişin göstergesi olmuştur (*Sputnik International*, 26 Aralık 2024). Kadın hakları konusunda reformcu adımlar atıldığı yönündeki yayınlar ise bu olumlu tonun daha güçlenmesini sağlamıştır (*Sputnik International*, 31 Aralık 2024b). Yine, Noel tatili kararı alınarak halkın geniş kesimlerine mesaj verildiğine ilişkin yapılan haber (*Sputnik International*, 24 Aralık 2024), yeni yönetimi görece meşrulaştıran çerçevelemenin önemli bir parçası olmuştur. Ayrıca, haberlerde Rusya’nın askeri üslerinin geleceğinin diplomatik görüşmeler sonucunda şekilleneceği belirtilerek, Suriye’nin egemenliğine de vurgu yapılmıştır (*Sputnik International*, 29 Aralık 2024).

Sonuç olarak, Sputnik International’ın haber içeriklerinde, 8 Aralık sonrasında, geçmişe kıyasla belirgin bir dönüşüm göze çarpmaktadır. Önceden muhalifleri “terörist” olarak tanımlayan ve Batı destekli aktörler olarak çerçeveleyen söylem, Esad’ın devrilmesinin ardından hızla nötrleşmiş, ardından yeni yönetimi kısmen olumlayan bir dil benimsenmiştir. Muhaliflerin suçlandığı söylem, yerini Batı’nın Esad sonrası Suriye’ye müdahalesine yönelik eleştiriler içeren bir anlatıya bırakmıştır. Rusya’nın kazanımlarını koruma çabasının vurgulandığı, Suriye’nin egemenliğinin ön plana çıkarıldığı ve yeni yönetimin giderek daha meşru bir aktör olarak sunulduğu bu tablo, Sputnik’in haber dilindeki dış politikayı takip eden uyumun açık bir yansıması olmuştur.

Çerçeveleme İşlevi	Esad’ın Devrilmesi Öncesi	Esad’ın Devrilmesi Sonrası
Sorunun Tanımlanması	Suriye’deki çatışmalar, Batı destekli radikal ve “terörist” grupların istikrarsızlaştırıcı faaliyetleri olarak sunulmuştur.	Sorun, muhaliflerin yönetimi ele geçirmesinden ziyade ABD ve İsrail başta olmak üzere Batılı ülkelerin ülkeyi istikrarsızlaştırma ve Rusya’nın buradaki etkinliğini zayıflatma çabası olarak tanımlanmıştır.

Nedensel Açıklama	Batı’nın (ABD, İngiltere, CIA) ve Ukrayna’nın muhaliflere desteği, Suriye’de “terörizmi” besleyen ana neden olarak gösterilmiştir.	ABD ve Batı’nın güç boşluğunu kullanarak, IŞİD gibi örgütleri “terör faaliyetleri” için araçsallaştırdığı belirtilmiştir.
Ahlaki Değerlendirme	Rusya ve Suriye rejimi meşru, istikrar sağlayıcı aktörler olarak çerçeveselendirirken; muhalifler terörist, gayrimeşru ve dış destekli unsurlar olarak sunulmuştur.	Yeni yönetim zamanla daha meşru bir aktör olarak çerçeveselendirilmiş, ABD ve Batılı ülkelerin “yıkıcı ve emperyalist” hedefleri öne çıkarılmıştır.
Çözüm Önerisi	Suriye rejiminin ve Rusya’nın askeri müdahaleleri elzem görülmesi; “terörist” unsurların bastırılması önerilmiştir.	Rusya’nın diplomatik görüşmelerle etkisini sürdürmesi gerektiği; Batı müdahalesinin engellenmesinin şart olduğu vurgulanmıştır.

Tablo 1. Sputnik International’ın Suriyeli muhalifleri ve Suriye’deki çatışmaları çerçeveleme stratejisi

4. Medya-Dış Politika İlişkisine Dair Bulgular

Sputnik International’ın Suriye’deki rejim değişikliğine dair haber söylemlerindeki farklılaşma ile Rus yetkililerin açıklamalarındaki dönüşüm, medya ve dış politika arasındaki etkileşimi analiz etmek için anlamlı bir örnek sunmaktadır. İncelediğimiz bu vaka, iki alan arasındaki ilişkiye dair elit-odaklı rıza üretimi modelinin, otoriter rejimler bağlamında hem açıklayıcı hem de geçerli bir çerçeve sunduğunu göstermiştir. Ancak, süreçte bazı ufak nüans farklılıkları da gözlemlenmiştir. Sputnik’in haber dili genellikle dış politikayla uyumlu bir şekilde dönüşse de Esad’ın devrilmesinin ardından yayımlanan bazı görüş yazılarında, muhalifleri eleştiren eski söylemler hâlâ yer almıştır (Escobar, 20 Aralık 2024). Bu durum, bir medya organının haber politikasının, ani değişim süreçlerinde dış politika reflekslerini takip etme kapasitesine sahip olurken, görüş yazıları bağlamında bu dönüşümün daha gecikmeli gerçekleşebileceğini ortaya koymaktadır. Her şeye rağmen, Sputnik International’ın Rusya’daki siyasal iktidarın yönlendirmesi altında bir yayın politikası sürdürdüğü gerçeği değişmemektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın temel varsayımı olan “Sputnik’in Rus dış politikasındaki ani değişimlere para-

lel olarak haber söylemini yeniden çerçevlendirdiği ve dilindeki ton değişikliğinin, Rus dış politikasındaki dönüşümleri takip ettiği” argümanı büyük ölçüde doğrulanmaktadır.

8 Aralık sonrası dönüşümün ana nedeni, Rusya’nın Suriye’deki stratejik çıkarlarını koruma amacı olmuştur. Esad’ın devrilmesi, Moskova Yönetimi için bölgesel istikrarı tehdit edebilecek ve uzun yıllara dayanan kazanımların yok olması anlamına gelebilecek bir konjonktürü gündeme getirmiş; bu bağlamda Rusya, yeni yönetimle ilişki kurmayı daha rasyonel bir seçenek olarak değerlendirmiştir. Sputnik de bu sürece hızlıca adapte olarak, muhalifleri damgalayan dilini terk etmiş ve yeni yönetime ilişkin söyleminde tedrici bir düzeltme yapmıştır. Bu noktada, Sputnik International ile Rus dış politikası çerçeveleri arasında, söylem dilindeki ton değişimine dair zamanlamada ufak senkronizasyon sorunlarının ortaya çıktığını ifade etmek mümkündür. Rus dış politika yapımcıları, muhaliflere yönelik söylemlerinde temkinli bir dil kullanmaya devam etmekle birlikte, olumlu tona daha hızlı geçiş yapmış ve daha sıcak mesajlar vermiştir. Sputnik International’ın haberlerinde de benzer bir süreç izlenmiş, ancak bu temkinli dilin daha fazla korunduğu ve geçişin biraz daha yavaş olduğu görülmüştür. Buradan hareketle, söz konusu zamanlama farklılığının, keskin siyasi dönüşümlerin yaşandığı durumlarda beklenen ve doğal bir durum olduğu sonucuna varılabilir.

Çalışmanın bulguları, medya ile devlet arasındaki karşılıklı etkileşimin, özellikle elit-odaklı model çerçevesinde, dış politikada uygulanan stratejilerin kamuoyuna aktarılmasında önemli bir rol oynadığını bir kez daha teyit etmiştir. Bu bağlamda, daha önce “terörist” olarak çerçevelenen aktörlerle yeni ilişkiler geliştirilmesi gereken bir vasatta, medyanın işlevi büyük önem taşımaktadır. Medya, yalnızca iktidarın bir aracı değil, aynı zamanda toplumu yönlendiren ve stratejik hedeflere hizmet eden bir güç olarak rol oynamaktadır. Bu minvalde, Sputnik International, İngilizce yayım yapma avantajını kullanarak, yerel ve uluslararası okuyucuyu ikna etmek amacıyla, değişen haber çerçevelerini yoğun bir şekilde tekrar etmek suretiyle bu süreci tasarlamış ve Rus dış politikasının rasyonelitesini güçlendirmeye hizmet etmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışma, otoriter rejimlerde medya-dış politika ilişkisine dair mevcut literatürdeki yaklaşımlara yeni bir vaka analizi üzerinden katkı

sunmaktadır. Bulgular, başka siyasi düzenlerde medyanın dış politika gelişmeleriyle bağlantılı olarak bağımsız ve alternatif bir söylem geliştirme potansiyelini göz ardı etmeden, bu vakada karşıt görüşleri doğrulayarak, medyanın siyasete tabiyetini ortaya koymaktadır.

5. Sonuç

Bu makale, Ortadoğu’daki ani değişimlere karşı küresel bir aktörün geliştirdiği refleksleri ve bu süreçte medyanın dış politikayı kamuoyunda meşrulaştırma amacıyla nasıl rol aldığını, Suriye’de Esad Yönetimi’nin devrilmesi örneği üzerinden incelemiştir. Medya ve dış politika arasındaki ilişkinin dinamiklerini analiz etmek, devletlerin halkları yönlendirme kapasitesini ortaya koymanın yanı sıra, kamuoyunun faillğine dair tartışmalara da yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Çalışmada, Rusya’nın Suriye’deki yeni sürece ilişkin değişen politikalarının izlerini takip etmek için medyanın önemli bir rehberlik sağladığı görülmüştür. 6 aylık bir periyodu kapsayan ve bu zaman dilimini ortadan bölen rejim değişikliği süreci ile her iki döneme dair anlatıları ele alan bu çalışmanın bulguları, otoriter rejimlerde devlet kontrolündeki medyanın dış politikadaki keskin politika değişimlerine hızlıca uyum sağlayabildiğini ve bir gün arayla aynı aktörü “terörist”ten “yönetici” statüsüne taşıyabilecek manevra kabiliyetine sahip olduğunu göstermiştir. Bu kapsamda, Sputnik International, Suriye’de rejim değişikliği sonrasında Rusya’nın yeni dış politika kararlarının kamuoyuna aktarılmasında ufak gecikmelerle birlikte büyük ölçüde eş zamanlı bir dil değişimini takip etmiştir.

Çalışmanın yeni araştırmalarla geliştirilmesi, medya-dış politika yaklaşımlarına ilişkin önemli katkılar sunacaktır. Zaman merkezli yaptığımız karşılaştırmaların dil merkezli olarak genişletilmesi, otoriter rejimlerde medyanın yerel ve dünya kamuoyuna dış politika çerçevelerini ayrı ayrı nasıl aktardığına dair nüans farklarını ortaya çıkarabilir. Bu bağlamda, Sputnik’in Rusça web sitesinin incelenmesi, İngilizce ve Rusça yayın organları arasındaki söylemsel farklılaşmalar üzerinden daha derinlemesine analiz yapılmasını mümkün kılacaktır. Ayrıca; ABD, İngiltere, İran ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin aynı zaman diliminde Suriye’deki değişime verdikleri tepkiler ile bu ülkelerin medya organları arasındaki ilişkileri karşılaştırmalı olarak çalışmak, elit odaklı modelin farklı rejim türlerinde nasıl işlediğini tespit etmemizi sağlaya-

çaktır. CNN'in ya da BBC'nin Suriye'deki yeni yönetimi ne şekilde çerçevelediğini incelemek, "demokratik rejimlerde" Ortadoğu'ya yönelik politika değişimlerinin ana akım medya organları tarafından kamuoyuna nasıl sunulduğunu ve elitlerin medya üzerindeki etkisini anlamamızı kolaylaştıracaktır. Benzer bir çalışma, Suriye'de Esad rejimini destekleyen bir diğer önemli dış aktör olan İran bağlamında da gerçekleştirilebilir. Press TV veya Tehran Times gibi İngilizce yayın organları aracılığıyla, İran'ın dış politikası ile uluslararası kamuoyuna hitap eden medya organları arasındaki uyumun derecesi incelenebilir. Yine, Rusya örneğinde olduğu gibi, Farsça dilindeki yayınlar üzerinden yapılacak bir araştırma, İran'a dair çalışmanın daha derinlemesine geliştirilmesine fırsat sunacaktır.

Kaynakça

- Akdoğan, İsmail vd. "Gerçekliğin Yeniden İnşası: Arap-İsrail Normalleşmesinin Orta Doğu Basınında Çerçevesi". *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi* 8/1 (30 Haziran 2021), 75-118. <https://doi.org/10.26513/tocd.839533>
- Al Nahed, Sumaya. "Covering Libya: A Framing Analysis of Al Jazeera and BBC Coverage of the 2011 Libyan Uprising and NATO Intervention". *Middle East Critique* 24/3 (03 Temmuz 2015), 251-267. <https://doi.org/10.1080/19436149.2015.1050784>
- Alitavoli, Rayeh. "Framing the News on the Syrian War: A Comparative Study of Antiwar.Com and Cnn.Com Editorials". *Media, War & Conflict* 13/4 (Aralık 2020), 487-505. <https://doi.org/10.1177/1750635219850326>
- Arif, Zahedur Rahman, Arman, Misbah Uddin. "Media Framing of the Libyan Uprising: A Study on the Daily Star and the New York Times". *Stamford Journal of Media, Communication and Culture* 3/1 (01 Aralık 2013), 85-95.
- Baum, Matthew A. - Potter, Philip B. K. "Media, Public Opinion, and Foreign Policy in the Age of Social Media". *The Journal of Politics* 81/2 (Nisan 2019), 747-756. <https://doi.org/10.1086/702233>
- Baum, Matthew A. - Potter, Philip B.K. "The Relationships Between Mass Media, Public Opinion, and Foreign Policy: Toward a Theoretical Synthesis".

Annual Review of Political Science 11/1 (01 Haziran 2008), 39-65.
<https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.11.060406.214132>

Baum, Matthew A - Zhukov, Yuri M. "Filtering Revolution: Reporting Bias in International Newspaper Coverage of the Libyan Civil War". *Journal of Peace Research* 52/3 (Mayıs 2015), 384-400.
<https://doi.org/10.1177/0022343314554791>

Becker, Jonathan. "Lessons from Russia: A Neo-Authoritarian Media System". *European Journal of Communication* 19/2 (01 Haziran 2004), 139-163.
<https://doi.org/10.1177/0267323104042908>

Bhowmik, Sima - Fisher, Jolene. "Framing the Israel-Palestine Conflict 2021: Investigation of Cnn's Coverage from a Peace Journalism Perspective". *Media, Culture & Society* 45/5 (Temmuz 2023), 1019-1035.
<https://doi.org/10.1177/01634437231154766>

Blinova, Ekaterina. "It's Too Early to Say the Syria Crisis Is Close to an End - Pundit". *Sputnik International* (8 Aralık 2024a).
<https://sputnikglobe.com/20241208/its-too-early-to-say-the-syria-crisis-is-close-to-an-end--pundit-1121123943.html>

Blinova, Ekaterina. "Why Are Israel and the US Salivating Over Syria's Break-Up?". *Sputnik International* (8 Aralık 2024b).
<https://sputnikglobe.com/20241208/why-are-israel-and-the-us-salivating-over-syrias-break-up-1121126981.html>

Burunov, Oleg. "Russia to Roll Out New Warship With 20 Kalibr Cruise Missiles". *Sputnik International* (28 Ekim 2024).
<https://sputnikglobe.com/20241028/russia-to-roll-out-new-warship-with-20-kalibr-cruise-missiles-1120701423.html>

Cesario, Khairuni - De Archellie, Reynaldo. "The Framing of Russian Military Involvement in the Syrian Civil War on Sputnik Media". *Proceedings of the International University Symposium on Humanities and Arts (INUSHARTS 2019)*. Depok, Indonesia: Atlantis Press, 2020.
<https://doi.org/10.2991/assehr.k.200729.022>

- De Vreese, Claes H. "News Framing: Theory and Typology". *Information Design Journal* 13/1 (18 Nisan 2005), 51-62. <https://doi.org/10.1075/idjdd.13.1.06vre>
- Denk, Erdem. "Medya ve Uluslararası Politika". *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 4/13 (01 Mart 2007), 145-156.
- Duman, Talha İsmail - Yolcu, Furkan Halit. "Two Tales of One War: Understanding the Media Coverage of the Yemeni Civil War in Saudi Arabia and Qatar". *International Journal of Communication* 17/0 (29 Ağustos 2023), 5554-5573.
- Elayah, Moosa - Al Majdhoub, Fatima. "Framing Conflict in the Middle East: Yemen and Syria in European Media". *Europe and the MENA Region*. kitap editörü Moosa Elayah, 173-199. Cham: Springer International Publishing, 2022. https://doi.org/10.1007/978-3-030-98835-7_6
- Emerson, Robert M. vd. *Writing Ethnographic Fieldnotes, Second Edition*. Chicago, IL: University of Chicago Press, 2011. <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/W/bo12182616.html>
- Entman, Robert M. "Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm". *Journal of Communication* 43/4 (01 Aralık 1993), 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Escobar, Pepe. "Pepe Escobar: Putin's Q&A and the Forever Wars Riddle". *Sputnik International* (20 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241220/pepe-escobar-putins-qa-and-the-forever-wars-riddle--1121223428.html>
- Forman, Jane - Damschroder, Laura. "Qualitative Content Analysis". *Advances in Bioethics*. 11/39-62. Elsevier, 2007. [https://doi.org/10.1016/S1479-3709\(07\)11003-7](https://doi.org/10.1016/S1479-3709(07)11003-7)
- Gilboa, Eytan. "The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations". *Political Communication* 22/1 (16 Şubat 2005), 27-44. <https://doi.org/10.1080/10584600590908429>

- Goffman, Erving. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Cambridge, MA, US: Harvard University Press, 1974.
- Greenwood, Keith - Jenkins, Joy. "Visual Framing of the Syrian Conflict in News and Public Affairs Magazines". *Journalism Studies* 16/2 (04 Mart 2015), 207-227. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2013.865969>
- Hellman, Maria. *Security, Disinformation and Harmful Narratives: RT and Sputnik News Coverage about Sweden*. Cham: Springer Nature Switzerland, 2024. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-58747-4>
- Herman, Edward S. - Chomsky, Noam. *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. London: Vintage, 1994.
- Johnston, Hank. "Theory, Method, and the Mechanism of Framing: Reflections on the Syrian Civil War and Palestinian Intifada". *Civil Wars* 17/2 (03 Nisan 2015), 266-289. <https://doi.org/10.1080/13698249.2015.1070457>
- Koparan vd. "Rusya'nın Suriye'deki hava üssünde sessizlik hakim". *Anadolu Ajansı* (20 Aralık 2024). <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusyanin-suriyedeki-hava-ussunde-sessizlik-hakim/3430212>
- Kortunov, Andrey. "Russia in the Mediterranean After Assad's Fall". *Middle East Council on Global Affairs* (27 Şubat 2025). https://mecouncil.org/publication_chapters/russia-in-the-mediterranean-after-assads-fall/
- Livingston, Steven. *Clarifying The CNN Effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention*. Cambridge, MA. Harvard University, Haziran 1997. Harvard University, dash.harvard.edu. <https://nrs.harvard.edu/URN-3:HUL.INSTREPOS:37371065>
- Melkonian, Sergei. *The Syria Fiasco As Seen From Moscow* (24 Aralık 2024). <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2024/12/the-syria-fiasco-as-seen-from-moscow?lang=en>
- Mermin, Jonathan. "Television News and American Intervention in Somalia: The Myth of a Media-Driven Foreign Policy". *Political Science Quarterly* 112/3 (01 Eylül 1997), 385-403. <https://doi.org/10.2307/2657563>

- Moeller, Susan D. *Compassion Fatigue*. Routledge, 0 Basım, 2002. <https://doi.org/10.4324/9780203900352>
- Pan, Jennifer vd. "How Government-Controlled Media Shifts Policy Attitudes through Framing". *Political Science Research and Methods* 10/2 (Nisan 2022), 317-332. <https://doi.org/10.1017/psrm.2021.35>
- Ramsbotham, Oliver - Woodhouse, Tom. *Humanitarian Intervention in Contemporary Conflict: A Reconceptualization*. Cambridge: Polity Press, 1. publ., 1996.
- Robinson, Piers. "The Media and Foreign Policy". *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, 2017. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.494>
- Robinson, Piers. "Theorizing the Influence of Media on World Politics: Models of Media Influence on Foreign Policy". *European Journal of Communication* 16/4 (Aralık 2001), 523-544. <https://doi.org/10.1177/0267323101016004005>
- Savin, Nikita vd. "Fragility of Strong Media Effects in Authoritarian Environment (Evidence from Russia)". *European Journal of Communication* 33/5 (01 Ekim 2018), 471-488. <https://doi.org/10.1177/0267323118775305>
- Sidło, Katarzyna. "Geopolitical Miscalculations: The Case against Russia's Presence in Syria | European Union Institute for Security Studies" (14 Mart 2025). <https://www.iss.europa.eu/publications/commentary/geopolitical-miscalculations-case-against-russias-presence-syria>
- Stein, Elizabeth A. "The Unraveling of Support for Authoritarianism: The Dynamic Relationship of Media, Elites, and Public Opinion in Brazil, 1972-82". *The International Journal of Press/Politics* 18/1 (01 Ocak 2013), 85-107. <https://doi.org/10.1177/1940161212460762>
- Tsukanov, Ilya. "Bryansk Infiltrators Had Enough Firepower to Level Small City: Here's What Arms They Were Carrying". *Sputnik International* (29 Ekim 2024). <https://sputnikglobe.com/20241029/bryansk-infiltrators-had-enough-firepower-to-level-small-city-heres-what-arms-they-were-carrying-1120715990.html>

- Tsukanov, Ilya. "Despite Smiles in Syria, Supporting Kurdish Separatism Remains Germany's Top Priority in Middle East". *Sputnik International* (04 Ocak 2025). <https://sputnikglobe.com/20250104/despite-smiles-in-syria-supporting-kurdish-separatism-remains-germanys-top-priority-in-middle-east-1121354520.html>
- Tsukanov, Ilya. "Russian Peacekeepers: Keeping the Peace in a Precarious World". *Sputnik International* (25 Kasım 2024). <https://sputnikglobe.com/20241125/russian-peacekeepers-keeping-the-peace-in-a-precarious-world-1121000365.html>
- Tuncer, Anil Can. "Putin, Suriye lideri Şara ile telefonda görüşti: Temaslar devam edecek". *Euronews* (12 Şubat 2025). <https://tr.euronews.com/2025/02/12/putin-suriye-lideri-sara-ile-telefonda-gorustu-temaslar-devam-edecek>
- Wang, Jianwei - Wang, Xiaojie. "Media and Chinese Foreign Policy". *The Making of China's Foreign Policy in the 21st century*. Routledge, 2016.
- Wintour, Patrick. "As Assad's Power Crumbles, Turkey, Iran and Russia Disagree on Way Forward for Syria". *The Guardian* (07 Aralık 2024). <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/07/assad-syria-turkey-iran-russia-diplomats-regime>
- Wolfsfeld, Gadi. *Media and Political Conflict: News from the Middle East*. Cambridge: Cambridge University Press, Transferred to digital print., 2004.
- Yang, Yunkang vd. "Does Russian Propaganda Lead or Follow? Topic Coverage, User Engagement, and RT and Sputnik's Agenda Influence on US Media". *The International Journal of Press/Politics*, 19401612241271074. <https://doi.org/10.1177/19401612241271074>
- Zelizer, Barbie (ed.). *About to Die: How News Images Move the Public*. Oxford New York: Oxford University Press, 2010.
- Zhang, Xu - Luther, Catherine A. "Transnational News Media Coverage of Distant Suffering in the Syrian Civil War: An Analysis of Cnn, Al-Jazeera English and Sputnik Online News". *Media, War & Conflict* 13/4 (Aralık 2020), 399-424. <https://doi.org/10.1177/1750635219846029>

Sputnik International. "Almost 50,000 People Flee Homes Due to Fighting in Northwest Syria - OCHA" (3 Aralık 2024b). <https://sputnikglobe.com/20241203/almost-50000-people-flee-homes-due-to-fighting-in-northwest-syria---ocha-1121075953.html>

Sputnik International. "Assad Issues First Statement Following Evacuation From Syria" (16 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241216/assad-issues-first-statement-following-evacuation-from-syria-1121190587.html>

Sputnik International. "Biden Says Syria at Turning Point, But Current Situation Can Be Used for Better Future" (8 Aralık 2024c). <https://sputnikglobe.com/20241208/biden-says-syria-at-turning-point-but-current-situation-can-be-used-for-better-future-1121127527.html>

Sputnik International. "Crisis in Syria: Balance of Forces Between Government Army, Jihadist Militias, and Regional Powers" (3 Aralık 2024a). <https://sputnikglobe.com/20241203/crisis-in-syria-balance-of-forces-between-government-army-jihadist-militias-and-regional-powers-1121080163.html>

Sputnik International. "Damascus Resident Says People Not in Panic, Majority Not Leaving City" (11 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241211/damascus-resident-says-people-not-in-panic-majority-not-leaving-city-1121148526.html>

Sputnik International. "First Qatari Plane With Humanitarian Aid Arrives at Damascus Airport" (31 Aralık 2024a), blm. News. <https://sputnikglobe.com/20241231/first-qatari-plane-with-humanitarian-aid-arrives-at-damascus-airport---1121313020.html>

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. "Foreign Minister Sergey Lavrov's interview with Rossiya Segodnya, December 29, 2024" (29 Aralık 2024). https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1989678/

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. "Foreign Ministry statement - The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation" (08 Aralık 2024).

https://mid.ru/en/press_service/spokesman/official_statement/1986189/

Sputnik International. "Former Jihadist Shares How Ukraine Supports Islamic Terrorism" (5 Aralık 2024a).
<https://sputnikglobe.com/20241205/former-jihadist-shares-how-ukraine-supports-islamic-terrorism-1121094415.html>

Sputnik International. "Interim Syrian Gov't Begins Operation to Clear Tartus of Pro-Assad Armed Groups - Reports" (26 Aralık 2024).
<https://sputnikglobe.com/20241226/interim-syrian-govt-begins-operation-to-clear-tartus-of-pro-assad-armed-groups---reports-1121275654.html>

Sputnik International. "Iran Urges Ukraine to Stop Weapon Supplies to Militants in Syria" (06 Aralık 2024).
<https://sputnikglobe.com/20241206/iran-urges-ukraine-to-cease-weapon-supply-to-militants-in-syria-1121107644.html>

Reuters. "Kremlin Says It Wants Syria to Swiftly Restore Order after Rebel Attack" (29 Kasım 2024), blm. World.
<https://www.reuters.com/world/kremlin-says-it-wants-syria-swiftly-restore-order-after-rebel-attack-2024-11-29/>

Sputnik International. "LIVE UPDATES: Syrian Prime Minister Declares New Era for Country" (8 Aralık 2024a).
<https://sputnikglobe.com/20241208/syrian-prime-minister-ready-to-cooperate-with-any-government-that-syrians-choose---reports-1121120141.html>

Sputnik International. "Muhammad Al-Bashir Authorized to Form Interim Government in Syria" (10 Aralık 2024).
<https://sputnikglobe.com/20241210/mohamad-bashir-says-authorized-to-form-interim-government-in-syria-1121142306.html>

Sputnik International. "Photos: Syria Under Attack Facing Terrorist Onslaught" (3 Aralık 2024c). <https://sputnikglobe.com/20241203/photos-syria-under-attack-facing-terrorist-onslaught-1121077713.html>

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. "Press release on the Russian inter-agency delegation's visit to Damascus" (29 Ocak 2025). <https://mid.ru/en/maps/sy/1993528/>

The Cradle. "Putin Vows to Support Syria's de Facto Government, Calls for 'Practical Cooperation'" (20 Mart 2025). <https://thecradle.co/articles-id/thecradle.co>

Enab Baladi. "Russia Accuses the US of Training 'Terrorists' in Syria" (09 Ekim 2024). <https://english.enabbaladi.net/archives/2024/10/russia-accuses-the-us-of-training-terrorists-in-syria/>

Sputnik International. "Russia Establishes Contacts With Syria's HTS Political Committee" (12 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241212/russia-establishes-contacts-with-syrias-hts-political-committee--1121155693.html>

Sputnik International. "Russia Ready for Ukraine Talks, But They Must Include Situation on Ground - Lavrov" (29 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241229/russia-ready-for-ukraine-talks-but-they-must-include-situation-on-ground---lavrov-1121294222.html>

Reuters. "Russia Says It Wants United and 'friendly' Syria" (11 Mart 2025). <https://www.reuters.com/world/middle-east/russia-says-it-wants-united-friendly-syria-2025-03-11/>

Reuters. "Russia, US clash at UN over escalation in Syria fighting | Reuters" (03 Aralık 2024). <https://www.reuters.com/world/russia-us-clash-un-over-escalation-syria-fighting-2024-12-03/>

Belta. "Russian MFA Says Escalation in Syrian Has 'Ukrainian Fingerprints'" (04 Aralık 2024). <https://eng.belta.by/politics/view/russian-mfa-says-escalation-in-syrian-has-ukrainian-fingerprints-163611-2024/>

Sputnik International. "Syria Declares Catholic Christmas as Holiday After Christians' Protests" (24 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241224/syria-declares-catholic-christmas-as-holiday-after-christians-protests-1121260359.html>

Sputnik International. "Syria, Russia Hit 5 Headquarters, 7 Arms Depots of Terrorists in Aleppo, Idlib" (2 Aralık 2024a).
<https://sputnikglobe.com/20241202/syria-russia-hit-5-headquarters-7-arms-depots-of-terrorists-in-aleppo-idlib---damascus-1121068916.html>

Sputnik International. "Syrian Army Eliminates Hundreds of Terrorists in Idlib and Aleppo, Including Foreign Mercenaries" (29 Kasım 2024a).
<https://sputnikglobe.com/20241129/syrian-army-eliminates-hundreds-of-terrorists-in-idlib-and-aleppo-including-foreign-mercenaries-1121043453.html>

Sputnik International. "Syrian Army Pushes Back Terrorists, Restores Control in Key Northern Hama Locations" (1 Aralık 2024a).
<https://sputnikglobe.com/20241201/syrian-army-pushes-back-terrorists-restores-control-in-key-northern-hama-locations-1121058560.html>

Sputnik International. "Syrian Army Reinforcements Arrive in Hama, Government Operating as Usual" (1 Aralık 2024b).
<https://sputnikglobe.com/20241201/syrian-army-reinforcements-arrive-in-hama-government-operating-as-usual-1121054784.html>

Sputnik International. "Syrian Gov't Makes History, Appoints First Female Acting Central Bank Chief - Reports" (31 Aralık 2024b).
<https://sputnikglobe.com/20241231/syrian-govt-makes-history-appoints-first-female-acting-central-bank-chief--reports-1121313144.html>

Sputnik International. "Syrian, Russia Forces Attack Terrorist Positions in East of Aleppo Province" (2 Aralık 2024b).
<https://sputnikglobe.com/20241202/syrian-russia-forces-attack-terrorist-positions-in-east-of-aleppo-province-1121068276.html>

Sputnik International. "Syrian Terrorists and Ukrainian Militants Form 'Symbiotic Relationship'" (17 Eylül 2024b).
<https://sputnikglobe.com/20240917/syrian-terrorists-and-ukrainian-militants-form-symbiotic-relationship-1120181074.html>

Sputnik International. "Syria's Assad Arrives in Moscow With His Family - Kremlin Source" (8 Aralık 2024b).

<https://sputnikglobe.com/20241208/syrias-assad-and-his-family-arrive-in-moscow---source-1121126068.html>

Sputnik International. "Terrorist Offensive in Aleppo Reeks of US and Israeli Involvement - Expert" (29 Kasım 2024b). <https://sputnikglobe.com/20241129/terrorist-offensive-in-aleppo-reeks-of-us-and-israeli-involvement---expert-1121043639.html>

Sputnik International. "Ukrainian Instructors Arrive in Idlib to Train Terrorists to Make Drones - Syrian Source" (17 Eylül 2024a). <https://sputnikglobe.com/20240917/ukrainian-instructors-arrived-in-idlib-to-train-terrorists-to-make-drones---syrian-source-1120173157.html>

TASS. "Ukrainian intelligence recruits Islamists for terrorism in Russia, abroad - Lavrov" (12 Eylül 2024). <https://tass.com/politics/1842301>

Sputnik International. "Ukrainian Specialists Train Syrian Terrorists to Operate Drones" (04 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241204/ukrainian-specialists-train-syrian-terrorists-to-operate-drones-1121085762.html>

Sputnik International. "Ukrainian Troops Train Terrorists in UAV Tactics with US Collusion, Diplomat Affirms" (18 Kasım 2024). <https://sputnikglobe.com/20241118/kyivs-troops-share-uav-skills-with-terrorists-in-coordination-with-us---russian-diplomat-1120915349.html>

Sputnik International. "US, UK Intelligence Services Preparing Terrorist Attacks Against Russian Military Bases In Syria" (28 Aralık 2024). <https://sputnikglobe.com/20241228/us-uk-intelligence-services-preparing-terrorist-attacks-against-russian-military-bases-in-syria-1121289681.html>

Sputnik International. "Watch Full Video of Sergey Lavrov's Interview with American Journalist Tucker Carlson" (5 Aralık 2024b). <https://sputnikglobe.com/20241205/watch-full-video-of-sergey-lavrovs-interview-with-american-journalist-tucker-carlson-1121102130.html>

Россия в глобальной политике. “ООН: вновь быть центром для согласования действий наций” (04 Ekim 2024).
<https://globalaffairs.ru/articles/oon-vnov-byt-czentrom-lavrov/>

RBC. “Спецпредставитель Путина заявил, что Киев вооружает террористов в Идлибе” (14 Kasım 2024).
<https://www.rbc.ru/rbcfreenews/67357ebe9a79477661fb40de>